

talt, at denne Sag vistnok havde lidt Noget under de politiske Kampe, der havde været her i Landet; havde de ikke været, vilde man allerede for lang Tid siden have fremmet denne Sag. Jeg finder saaledes, naar jeg tænker paa de Forhandlinger, der blev førte, at det var med fuldkommen Ret, at Ministeren mindede om Ordet: *Alt! hvor forandret!* Iøvrigt vil jeg, da jeg selv tog lidt Del i det Ordskifte, som dengang fandt Sted, for mit Vedkommende sige med Hensyn til det Ordspil, som Ministeren brugte, at jeg føler mig ikke truffet deraf. Jeg staaar endnu der, hvor jeg og Stemningen her stod forrige Gang. Dersom det nu er rigtigt, hvad de ærede Medlemmer udtalte, at dette Spørgsmaal, paa Grund af de politiske Kampe, der havde været saalænge, var kommen til at trækkes for meget i Langdrag, saa har jo altsaa denne Institution lidt Noget derved, som vi nu igjen maa se at oprette. Naar vi tale om, hvad der skal offres paa Hærvæsenet, saa er der jo Mange mellem os, som mene, at vi let derved kunne komme til at ofre for Meget, det vil sige saaledes, at vi derved forsjømme andre Interesser, som ere ligesaa vigtige, især for et lille Folk, og til dem, der have denne Mening, hører jeg. Men samtidig med, at jeg udtaler dette, har jeg altid betonet, at det, som jeg ansaa for at staa i første Række for et lille Folk, for at holde det oppe, var at pleie *Alt*, hvad der hører til *And* og *Intelligents*, og idet jeg har udtalt dette, navnlig naar de militære Sager vare for, har det, efter hvad jeg har kunnet mærke, vundet Anklang hos mine Meningsfæller i de forskjellige Venstregrupper. Men nu synes jeg, at de forskjellige Venstregrupper skulde vise her i denne Sag, at vi virkelig i Gjæringen vilde ofre Noget paa den Side af Folkets aandelige Udvikling, som hører til *Kunsten*, og hvad er nu den *Sum*, der er os imellem? Den er i Virkeligheden ikke saa syn- derlig stor. Naar nu den ærede Minister siger, at det ikke kan blive til Noget med Sagen uden saadan Noget omtrent — og navnlig var der visse Ting, han pegede paa — saa bliver det jo, hvis vi ikke bevilge det, ikke til Noget for det Første, altsaa bliver det ikke til Noget, førend vi blive af med Ministeren, og Gud veed, naar det bliver, det veed man ikke. Naar man nu siger, at Kunstnerne have lidt under de Kampe, vi her i Thinget have ført med hverandre, saa synes jeg ikke, det bør kunne siges, at nu staaar det igjen mellem Thinget og Ministeren, nu har den *En* igjen een Opfattelse, og den *Anden* en anden, og der kan ingen Udjevning blive; men naar man holder det fast, at *Kunsten* har tabt ved de politiske Kampe, da vi ellers før havde taget os af denne Sag, synes jeg ikke, at det bør komme an paa Hundredetusind Kroner mere eller mindre i denne for Folket vigtige Sag. Jeg mener, at det, hvormed vi skulle løfte og styrke Danmarks Navn i Udlandet, er ikke ved Revision

af Kanoner og Bajonetter, men det er *Alt*, hvad der kan fremme Folkets aandelige og materielle Vel; dertil skulle især Pengene benyttes. Nu har man jo igjennem en Række af flere Aar bestyldt os, der høre til venstre Side, for at vi have havt meget liden Sands for aandelige Interesser, at vi vare meget materielle osv. Jeg tror rigtignok, at det er Usandhed. Jeg tror, at de Herrer paa den anden Side holde akkurat lige saa meget af det Materielle som vi. Lad os ikke i den Henseende lege *Smut* med hinanden, det kan nok være, at den *En* holder lige saa meget af at nyde som den *Anden*, lad os ikke gjøre os skindhellige, det kommer der ikke Noget ud af. — Jeg ser altsaa ikke rettere, end at vi paa venstre Side i Konsekvents med, hvad vi ofte før have udtalt, virkelig meget godt kunne gaa til denne *Sum*; dog vilde jeg anse det for heldigt, hvad der ogsaa er foreslaaet af et Mindretal — hvormange Medlemmer det bestaar af, veed jeg ikke — at Kvindeskolen falder bort. Naar jeg har denne Mening, er det ikke af pædagogiske Grunde, fordi det skulde være uheldigt, at unge Kvinder og unge Mænd vare i een Bygning eller i een Skole sammen, og at det skulde fremme Usædelighed, jeg tror tværtimod at det fremmer Sædelighed (Modsigelse af *Holstein-Ledreborg*). Det viser sig netop i de Stoler, hvor vi have Piger og Drengene sammen, at de i Reglen ere meget mere sædelige, end hvor de ere hver for sig. Det er imidlertid en Kjendsgjerning. Der er imidlertid nok Nogen, der siger, at det *En* ligger i *By-* *lusten* og det *Andet* i *Landlusten*, og saa sige *Løggerne*, at det er *Lusten*, der har indvirket. Imidlertid, den pædagogiske Side af Sagen skal jeg ikke drøfte. Det er altsaa ikke af den Grund, men fordi *Kvindeskoler* jo allerede ere komne frem og, som her i Salen udtalt, have udviklet sig meget godt, og jeg synes, at, hvad der er frem- *talbt* ved privat Virksomhed, *Lægneundervisning* for Kvinder osv., og hvortil *Rigsdagen* har givet Bidrag, skulle vi ikke gaa hen og forstyrre. Jeg tror tværtimod, at dersom Regjeringen og *Rigs-* *dagen* ligesom hidtil ville vedblive at komme Saa- *dant* imøde med *Velvillie*, er det godt. Det har en privat Virksomhed godt af; men disse Mænd, der arbejde af Interesse for Sagen, have ikke godt af, at Regjeringen kommer og tager dem i Drengene, men Virksomheden har godt af at høre venlige Ord og modtage Understøttelse herfra. Det hjælper meget paa Sagen, og det have ogsaa de, der have med disse Ting at gjøre og virke derfor, kunnet bevidne. Jeg har Ingen hørt tale imod denne Sag undtagen de, der efterat have nydt godt af denne Sag i lang Tid atter ere komne bort derfra igjen og have fundet deres Fordeel ved igjen at gaa til den anden Side. Jeg skal tværtimod være med til at anerkjende alt det Gode, der udrettes af Private, og det ønsker jeg ikke at forstyrre. Derfor kan jeg